Autor Guste Santini
Subota, 10 Veljača 2001 19:51

Kada je na radiju/televiziji data vijest - sastanak bankara u organizaciji HIBO-a - da je temeljni problem, danas, u bankarskom sistemu neučinkovitost sudstva (čitaj: nepoštivanje ugovora) razmišljao sam da li da komentiram Poruku sa navedenog skupa?

Kao što vidite Vrag mi nije dao mira i ja sam to učinio. Međutim ovaj put to činim na poseban način. Umjesto komentara, dokazivanja, ukazivanja, i tko zna što sve ne, citirat ću svoj stav iz 1995. godine objavljen u mome radu: "EKONOMSKA POLITIKA za 1995. godinu, RIFIN, Zagreb, str. 23 i 24. Kako je preostalo još nekoliko neprodatih primjeraka to čitaocu, koji nije u likvidnom "kolapsu", preporučujem da je kupi kako bi sagledao što sam tada govorio i kako se gotovo ništa promjenilo nije - a trebalo je!

Citat glasi:

"Po našem mišljenju valja obrazložiti i podvući, po nama presudan, činilac koji "diže" kamatne stope. Institucionalna zaštita dužnika dio je starog samoupravnog sistema, koja u tadašnjim uvjetima nije bila u toj mjeri pogubna kao što je to danas kada se stvara tržišni ambijent. Ovo podvlačimo da se eksplicite odredimo i podržimo točku 45. Memoranduma (iz 1995. godine napomena G.S.) gdje je istaknuto: "jasno će se definirati prioritet vjerovnika, sudski će postupak biti pojednostavljen, i formulilrat će se obvezni rokovi za proces likvidacije."

Kao što znamo rizik je sazdan od cijele lepeze događaja koje u trenutku odobravanja kredita nije moguće niti sagledati. Rizik je izrazito podložan stohastičkim procesima. Jednako tako znamo da države institucionalnim određenjima u najvećoj mogućoj mjeri reguliraju odnose koji u sebi sadrže rizik. Kada je rječ o dužničko-vjerovničkom odnosu tada je znano da je vjerovnik u tržišnim privredama maksimalno zaštičen. Ova zaštita nije nikakva privilegija već jasno i nedvosmisleno određenje o nužnosti ispunjenja ugovora od strane ugovornih stranaka.

Kakva je situacija danas u Hrvatskoj?

Ako bi stanje trebali izreći u jednoj riječi tada bi ona, po našem mišljenju, glasila: tragično. **Ništa se nije promjenilo**
(podvukao G.S.). Naime, u uvjetima samoupravnog socijalizma vjerovnici su bili maksimalno štićeni kako dospjele obveze ne bi imale tragične posljedice po odnosnog dužnika.
Kada bi se stvar odista komplicirala "drugovi" bi u zajednici sa poslovnom bankom našli rješenje
(podvukao G.S.). Kako se radilo o društvenom vlasništvu problemi su uvijek bili rješivi. Znamo da je u uvjetima mekog budžetskog ograničenja i kada se radi o državnim poduzećim ovaj pristup u riješavanju problema rado korišten, jer mu pojavna učinkovitnost nije sporna. Međutim, tržišni model privređivanja ima sasvim drugačiju definiciju društvenog rada u odnosu na socijalistički model privredjivanja, bez obzira da li se radi o tipu samoupravnog ili etatističkog modela.

Potrebno je istaknuti da socijalistički samoupravni model privređivanja je uistinu svaki rad učinio društveno potrebnim i korisnim radom, pri čemu nije moguće alocirati rezultate tog pojedinačnog dijela ukupnog društvenog rada (podvukao G.S.)

Kako tržišni model polazi od poznatog vlasnika to su poznati gubici odnosno dobici. To znači da točno određena pravna osoba po dužničko-vjerovničkoj osnovi gubi. Kako su vlasnici pravnih osoba fizičke osobe, to se u konačnici gubitak prenosi na njih. Ona se općenito neće baviti aktivnostima ako nije primjereno zaštićena odnosno ukoliko nije u mogućnosti ukalkulirati rizik koji očekuje iz odnosne poslovne aktivnosti. Iznijeto jasno ukazuje da nemogućnost naplate kredita ili potraživanja bilo koje vrste u razumnom roku predstavlja subvenciju dužnicima i po toj osnovi smanjenje profita zbog povećanog i realiziranog rizika. Zato je **moguće jasno apostrofirati tvrdnju da nije moguće tvrdo monetarno budžetsko ograničenje, ako mu nije prethodilo institucionalno "tvrdo budžetsko ograničenje". Dok se pitanje ne razriješi ostaju visoke kamatne stope**
(podvukao G.S.).

Pri tome valja naglasiti da značajan dio kamatne stope je u stvari premija na rizik i kreditori su postali svojevrsni vlastiti osiguravatelji rizika koji proizlaze iz kreditne aktivnosti.

Ovom dodajmo da povećanje rizika djeluje i na neizvjesnost u smislu njezinog povećanja što kreditore upućuje na preferiranje kratkoročnih u odnosu na dugoročne plasmane. Ovo ponovno povećava rizik i neizvjesnost i tako se formira dodatna spirala rizika."

Završen citat.

Ovome odista nije potreban nikakav komentar. Ipak, ovome ću pridodati: **internacionalizacija bankarskog sistema će konačno rješiti odnos vjerovnika i dužnika - jer će se strane banke suzdržavati od plasmana kredita privredi i stanovništvu dok se, bitno, ne smanji rizik plasmana - dok se vjerovnik ne bude tretirao primjereno tržišnom modelu privređivanja. Zar nam drugi uvijek moraju davati lekcije?**

Opet se vraćaju, mnogo puta na ovim stranicama postavljena, pitanja:

Prvo. Da je bio primjeren odnos vjerovnika i dužnika da li bi "ABCDE"-a bila toliko pogubna za poslovne banke?

Drugo. Da je bio primjeren odnos vjerovnika i dužnika da li bi banke išle u stečaj i da li bi povejrenje prema domaćim bankama bilo veće?

Treće. Što se je moglo sve učiniti sa novcem koji je "spiskan" - izravno i neizravno - na sanacije i stečajeve banaka?

Četvrto. Je li moguće da Hrvatska narodna banka može "oprati ruke" od te i takve rabote?

Dalje neću pitati ali dajem "domaću zadaću" čitaocu da nadopuni listu pitanja. Pošaljite mi je e-mailom. Unaprijed Vam zahvaljujem. Neke, uz Vašu prethodnu dozvolu, ću objaviti. Unaprijed - hvala.